achtkarspelen GEMEENTE

GEMEENTEBLAD

Officiële uitgave van de gemeente Achtkarspelen

Nr. 532060

13 november 2026

Nota Verbonden partijen 2026-2029

1. Inleiding

We werken als gemeente Achtkarspelen op meerdere terreinen samen met anderen. Dit doen we om verschillende redenen. Bijvoorbeeld omdat het wettelijk verplicht is zoals bij de FUMO of de Veiligheidsregio Fryslân. In andere gevallen kiezen we daarvoor omdat we op die manier beter onze doelen kunnen realiseren, om kennis te borgen, om meer bestuurskracht te hebben of omdat het efficiënter is.

Bij samenwerking met andere partijen is het belangrijk hiervoor bewust te kiezen. Daarom moeten er kaders worden opgesteld voor dit keuzeproces. Maar ook kaders om daarna de sturing op een verbonden partij goed te regelen.

In het BBV (art. 9 lid 2 en art. 15) is opgenomen dat de begroting van de gemeente een verplichte paragraaf heeft over verbonden partijen. Deze paragraaf bevat ten minste de visie op en de beleidsvoornemens over verbonden partijen en een lijst van de verbonden partijen.

In deze nota 'Verbonden Partijen' legt de gemeente Achtkarspelen de kaders vast en bepaalt daarmee welke ruimte het college en de raad kaderstellend en controlerend hebben als het gaat om het oprichten, sturen en beëindigen van verbonden partijen.

Een verbonden partij is een verlengstuk van de gemeente en de raad stuurt op hoofdlijnen. De gemeente is opdrachtgever en eigenaar en wordt door een collegelid vertegenwoordigd in het algemeen bestuur van de verbonden partij.

Veel gebruikte afkortingen:

In de nota komen een aantal afkortingen voor:
GR = Gemeenschappelijke Regeling
DB = Dagelijks bestuur
AB = Algemeen bestuur
Wgr = Wet gemeenschappelijke regeling

2. Verbonden partijen

2.1 Definitie verbonden partij

De definitie van een verbonden partij is op grond van het BBV (Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten):
"een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de provincie, onderscheidenlijk de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft."

Als gemeente volgen wij de definitie van het BBV.

Financieel belang
In het BBV wordt **financieel belang** gedefinieerd als:
"een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt."

Van een financieel belang is grofweg sprake wanneer de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de organisatie of wanneer financiële problemen bij de organisatie kunnen worden verhaald bij de gemeente.

Bestuurlijk belang
In het BBV wordt **bestuurlijk belang** gedefinieerd als:
"Zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht."

Bestuurlijk belang

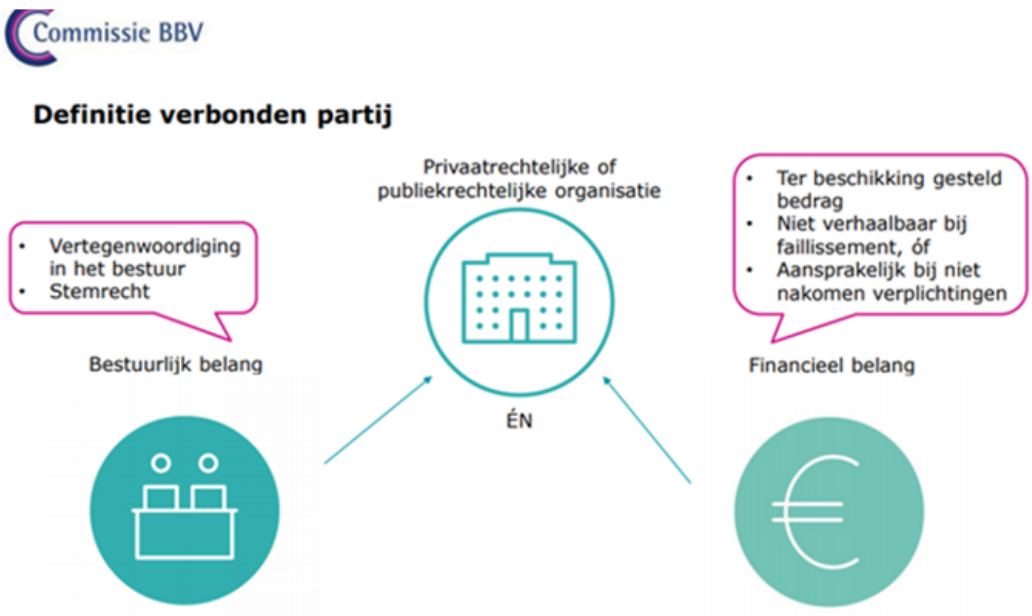
Zeggenschap uit hoofde van:
- vertegenwoordiging in het bestuur of
- Stemrecht namens de gemeente. Niet op persoonlijke titel.

Verduidelijking om positie in de Raad van Toezicht:

Besluitvormende stem	→ bestuurlijk belang
• Adviserend lidmaatschap	→ geen bestuurlijk belang
• Benoemings- of voordrachtsrecht	→ geen bestuurlijk belang

Er is sprake van een bestuurlijk belang als een wethouder, raadslid of ambtenaar van de gemeente namens de gemeente of een bestuursorgaan in het bestuur van de verbonden partij plaatsneemt, of stemt. Bij zitting in een toezichthoudend orgaan is geen sprake van vertegenwoordiging in het bestuur. Wanneer de gemeente in een toezichthoudend orgaan echter een besluitvormende stem heeft, wordt dit gelijkgesteld met vertegenwoordiging in het bestuur en is sprake van een bestuurlijk belang. Wanneer er slechts sprake is van een adviserende rol in een toezichthoudend orgaan, dan bestaat er geen bestuurlijk belang. Bij alleen een benoemingsrecht of voordrachtsrecht voor het bestuur is er strikt genomen geen sprake van een verbonden partij.

Ook als een bestuurder niet namens de gemeente maar op persoonlijke titel zitting heeft in een bestuur is er geen sprake van een verbonden partij. Vanuit de beeldvorming en in het kader van transparante governance vraagt dit wel om de nodige aandacht bij de gemeente. Daarom wordt een dergelijke positie opgenomen bij de nevenfuncties van een bestuurder op de gemeentelijke website.

Verbonden partijen overig
Wanneer er formeel juridisch geen sprake is van een verbonden partij door het ontbreken van een belang zoals gedefinieerd in het BBV, maar er wel sprake is van:
- een structurele bekostiging in overwegende mate van (de activiteiten van) een organisatie via één of meer geldstromen (begrotingsfinanciering, subsidie en overeenkomst van opdracht); én
- een bestuurlijk belang;

nemen we deze organisaties gezien het maatschappelijke of algemene belang en de mogelijke risico's toch op in de paragraaf verbonden partijen[1].

Hiervoor wordt in de paragraaf verbonden partijen onder de verplichte categorieën (gemeenschappelijke regelingen/ vennootschappen en coöperaties/ stichtingen en verenigingen/ overige verbonden

1) Dit is overeenkomstig de adviezen van het BBV

partijen) een extra categorie ‘organisaties met een bestuurlijk belang en een maatschappelijk of algemeen belang’ opgenomen.

2.3 Publiekrechtelijke en privaatrechtelijke organisatie
Verbonden partijen kennen drie vormen:
- Publiekrechtelijke organisaties (gemeenschappelijke regelingen; regeling zonder meer, bedrijfsuitvoeringsorganisatie, openbaar lichaam)
- Privaatrechtelijke (in het Burgerlijk Wetboek geregeld; stichtingen, verenigingen, coöperaties en vennootschappen)
- Publiek-private samenwerkingen (PPS).

In de Gemeentewet (art. 160 lid 2) is de voorkeur voor het publiekrecht neergelegd: *“Het college besluit slechts tot de oprichting van en de deelneming in stichtingen, maatschappen, vennootschappen, verenigingen, coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen, indien dat in het bijzonder aangewezen moet worden geacht en de behartiging van het daarmee te dienen openbaar belang.”* De reden voor de voorkeur voor een publiekrechtelijke regeling is dat het publiekrecht meer waarborgen biedt ten aanzien van het gebruik van bevoegdheden, besluitvormingsstructuren, toezicht, controle en openbaarheid.

In artikel 1 lid 4 van de Wet gemeenschappelijke regelingen is vastgelegd dat de colleges van burgemeester en wethouders en de burgemeesters pas over kunnen gaan tot het treffen van een regeling nadat toestemming van de gemeenteraden is verkregen. De toestemming kan slechts worden onthouden wegens strijd met het recht of het algemeen belang.

In sommige gevallen is een verbonden partij wettelijk verplicht, zoals de Veiligheidsregio Fryslân en de FUMO.

Publiekrechtelijk
Bij publiekrechtelijke samenwerkingen gaat het vooral om deelname aan gemeenschappelijke regelingen. De Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) bepaalt hiervoor de kaders. Als gekozen wordt voor publiekrechtelijke bestuurlijke samenwerking, dan bestaan er verschillende vormen om de samenwerking in te richten. In oplopende ‘zwaarte’ zijn dat: een regeling zonder meer, een centrumgemeente-constructie, een gemeenschappelijk orgaan, een bedrijfsuitvoeringsorganisatie of een openbaar lichaam met rechtspersoonlijkheid.

Gemeenschappelijke regelingen
Bij een Gemeenschappelijke Regeling (GR) verandert de rol van de raad en het college omdat het college en de gemeenteraad niet meer op zichzelf staand zijn. De democratische legitimatie is afhankelijk van partijen gezamenlijk. Er zijn verschillende varianten van een GR.

Raadsregeling: een gemeenschappelijke regeling tussen uitsluitend gemeenteraden (en eventueel provinciale staten of het algemeen bestuur van een waterschap). Het is de raad die over een dergelijke regeling beslist. Het algemeen bestuur bestaat uitsluitend uit raadsleden die door de deelnemende gemeenten zijn aangewezen. De invloed van de gemeenteraad is logischerwijs groot.

Collegeregeling: een gemeenschappelijke regeling tussen uitsluitend colleges van burgemeester en wethouders (en eventueel gedeputeerde staten of een dagelijks bestuur van een waterschap). Het is aan het college om te bepalen hoe deze eruit komt te zien en of de regeling daadwerkelijk tot stand komt. Het college dient de gemeenteraad wel om toestemming te vragen. De raad kan deze toestemming alleen onthouden wegens strijd met het recht of strijd met het algemeen belang. Het algemeen bestuur bestaat uit leden die per deelnemer uit zijn midden worden aangewezen. De invloed van de gemeenteraad is bij collegeregelingen beperkter dan bij een raadsregeling. Het college en de gemeenteraad kunnen onderling afspraken maken waardoor de gemeenteraad betrokken is bij de uitvoering van de gemeenschappelijke regelingen.

Burgemeestersregeling: Dit betreft een gemeenschappelijke regeling tussen uitsluitend burgemeesters (en eventueel een commissaris van de Koning of Dijkgraaf van een waterschap). De burgemeesters vormen dan het algemeen bestuur.

Gemengde regeling: een regeling tussen de raden en/of colleges, en/of burgemeesters van twee of meer gemeenten. De raad en het college beslissen samen over deelname aan een dergelijke regeling. Daarnaast moet de raad ook nog toestemming verlenen. Het algemeen bestuur kan uit leden van de raad en het college bestaan. Het kan ook voorkomen dat er alleen collegeleden in het algemeen bestuur plaatsnemen.

Privaatrechtelijk

Privaatrechtelijke organisaties zijn in het Burgerlijk Wetboek geregeld. Dit kunnen bijvoorbeeld stichtingen, verenigingen, coöperaties en vennootschappen zijn. Uit artikel 160 lid 2 van de Gemeentewet[2] volgt dat het college slechts kiest voor een privaatrechtelijke samenwerking als dat in het bijzonder aangewezen moet worden geacht voor de behartiging van het daarmee te dienen openbaar belang. In dat geval besluit het college niet voordat de raad in de gelegenheid is gebracht om wensen en bedenkingen naar voren te brengen.

PPS
Een samenwerkingsverband waarbij overheid en bedrijfsleven met behoud van eigen identiteit en verantwoordelijkheid gezamenlijk een project realiseren op basis van heldere taak en risicoverdeling. PPS-constructies worden niet als een verbonden partij aangemerkt in het geval de gemeente en een private partij, uitsluitend op basis van overeenkomst, een project, waarbij ook een publiek belang aan de orde is, uitvoeren. In artikel 169 van de Gemeentewet zijn de kaders aangegeven voor het aangaan van privaatrechtelijke rechtshandelingen[3].

2.4 Uitgangspunten nota verbonden partijen
Omdat een raadsregeling en burgemeestersregeling beperkt voorkomen en de gemeente Achtkarspelen momenteel alleen collegeregelingen heeft, gaan we in deze nota verbonden partij uit van een collegeregeling wanneer we over een GR spreken.

Mocht er in de toekomst toch sprake zijn van een burgemeesters- of raadsregeling dan wijken de verantwoordelijkheden af en ligt er minder bevoegdheid bij de colleges dan als algemeen uitgangspunt in deze nota is verwoord.

3. Rolverdeling tussen raad en college
3.1 Rol van de gemeenteraad
Verbonden partijen worden opgericht, veelal samen met andere gemeenten, overheden of particuliere samenwerkingspartners, om als uitvoeringsorganisatie het beleid van de gemeenten uit te voeren. Verbonden partijen dienen een publiek belang en zijn een middel om publieke doelen te realiseren. Bij het oprichten van een samenwerkingsverband heeft de raad de bevoegdheid sturing te geven. De raad wordt nauw betrokken bij het bepalen van de doelen die bereikt moeten worden, welke resultaten gewenst zijn en in welke (rechts)vorm samengewerkt gaat worden.

Het deelnemen in verbonden partijen levert naast voordelen ook financiële en bestuurlijke risico's op. Om de voordelen maximaal te benutten en de risico's te beheersen, is het belangrijk om voldoende aandacht te hebben voor de sturing op de verbonden partijen. Hiermee wil de gemeente bereiken dat de verbonden partij de overeengekomen opdracht realiseert binnen de daarover afgesproken kaders.

Het gaat er om dat de beoogde maatschappelijke doelen door die verbonden partijen worden gerealiseerd en of de samenwerking wordt gedragen door een gemeenschappelijke visie. Het gaat ook - misschien wel juist - om de wijze waarop de volksvertegenwoordiging hierover wordt geïnformeerd en daarbij worden betrokken.

De gemeenteraad dient daarom inzicht te hebben in de financiën van een verbonden partij om zo haar kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende taak uit te kunnen oefenen. In de begroting wordt aangegeven welke activiteiten de verbonden partij gaat uitvoeren en wat de bijdrage per gemeente is. Een verbonden partij legt haar begroting voor aan de gemeenteraden van de deelnemende partijen. Door het indienen van een zienswijze kan de Raad invloed uitoefenen op de begroting van de verbonden partij. In bijlage IV zijn de instrumenten van de raad nader beschreven.

3.2 Rol van het college van B&W
In het duale stelsel is er een scheiding van taakgebieden tussen gemeenteraad en het college. Samenwerkingsverbanden zijn primair een taak van het college om de gestelde doelen te realiseren. De gemeenteraad controleert daarbij het college. Collegeleden nemen zitting in het (algemeen) bestuur van

2) Het college besluit slechts tot de oprichting van en de deelneming in stichtingen, maatschappen, vennootschappen, verenigingen, coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen, indien dat in het bijzonder aangewezen moet worden geacht voor de behartiging van het daarmee te dienen openbaar belang. Het besluit wordt niet genomen dan nadat de raad een ontwerp-besluit is toegezonden en in de gelegenheid is gesteld zijn wensen en bedenkingen ter kennis van het college te brengen.

3) Zij geven de raad vooraf inlichtingen over de uitoefening van de bevoegdheden, bedoeld in artikel 160, eerste lid, onder e (tot privaatrechtelijke rechtshandelingen van de gemeente te besluiten), f, g en h, indien de raad daarom verzoekt of indien de uitoefening ingrijpende gevolgen kan hebben voor de gemeente. In het laatste geval neemt het college geen besluit dan nadat de raad in de gelegenheid is gesteld zijn wensen en bedenkingen ter kennis van het college te brengen.

een verbonden partij en kunnen vanuit die positie de verbonden partij besturen en als college verantwoording afleggen aan de raad.

Bij de aansturing van een verbonden partij heeft het college zowel een eigenaarsrol als een opdrachtgeversrol. In de *eigenaarsrol* beslist het college over de oprichting, de missie, de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van een verbonden partij (beheersmatige aansturing). Als bestuurslid informeert het collegelid actief het college en de gemeenteraad over de gang van zaken bij de verbonden partij en over de behaalde resultaten ten behoeve van de eigen gemeente. Het college is *opdrachtgever* van de verbonden partij. Het college oefent invloed uit door vertegenwoordiging in gremia als het Dagelijks Bestuur, Algemeen Bestuur, Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA) of Raad van Commissarissen (RvC) bij de desbetreffende verbonden partij. Om te voldoen aan de (actieve) informatieplicht staat terugkoppeling uit verbonden partijen standaard op de agenda van de commissievergadering Byld.

Het college heeft bij een verbonden partij een vergelijkbare rol als de raad ten opzichte van het college. De focus moet liggen op het toezicht en de verantwoording, met een grotere afstand op sturing en beheersing. Maar op het moment dat er namens de gemeente wordt plaatsgenomen in het dagelijks bestuur van de verbonden partij, is er sprake van een dubbele rol: die van opdrachtgever/klant en die van eigenaar/bestuurder. Hier kan een belangenconflict ontstaan, omdat wat goed is voor de verbonden partij niet per se de beste oplossing is voor de gemeente. Als het college voor de uitvoering van de taken gebruik maakt van verbonden partijen kan dat betekenen dat de raad meer op afstand staat (of lijkt te staan).

3.3 Rol van de ambtelijke organisatie

De ambtelijke organisatie adviseert en ondersteunt de collegeleden die een rol hebben in of bij de verbonden partij. Voor elke verbonden partij wordt een ambtelijke accounthouder benoemd. Dit is een vakinhoudelijk beleidsadviseur die wordt bijgestaan door een financieel adviseur. Door middel van het tijdig verzamelen van informatie, analyseren en het beoordelen van relevante informatie kan het collegelid worden geadviseerd, zodat de gemeentelijke belangen goed kunnen worden behartigd. Vaak in de vorm van annotaties op vergaderstukken. De rolverdeling tussen het eigenaarschap en het opdrachtgeverschap is hierbij van toepassing. Beide rollen kennen andere verantwoordelijkheden, belangen en competenties van zowel bestuurlijke als ambtelijke vertegenwoordiging.

Daarnaast bereidt de ambtelijke organisatie de eventuele zienswijze op de begroting van de verbonden partij voor. Na afstemming met het betreffende collegelid dat verantwoordelijk is voor de verbonden partij, wordt de zienswijze vastgesteld door college en daarna door de raad, waarna de zienswijze bij het bestuur van de verbonden partij wordt ingediend. Voor de toetsing op verbonden partijen wordt een checklijst gebruikt (zie bijlage IV).

4. Drie fases: oprichting, uitvoering, evaluatie

Het college en de gemeenteraad hebben verschillende bevoegdheden en rollen binnen de verschillende stadia van verbonden partijen. Er zijn drie fases die bij een verbonden partij van belang zijn.

1. de oprichtingsfase
2. de uitvoeringsfase
3. de evaluatie- en heroverwegingsfase.

Tijdens deze fase zijn de rollen verschillend.

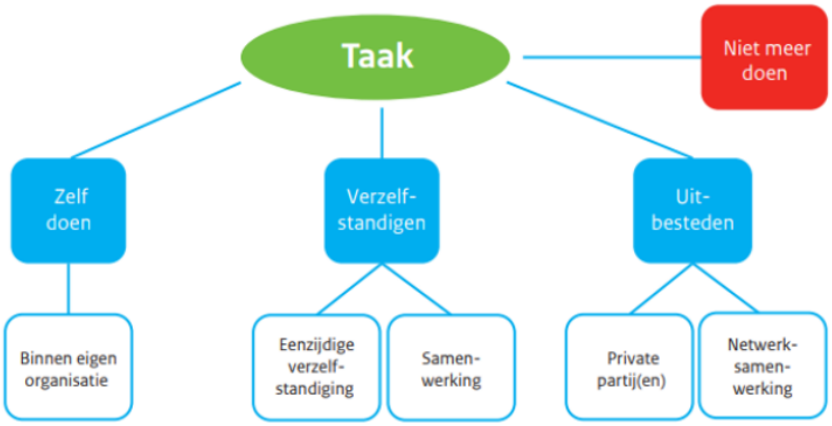
De uitwerking van deze drie fasen en daarbij horende kaders dienen om de uitvoering van de gemeentelijk taken rondom verbonden partijen te concretiseren.

4.1 Fase 1: Oprichtingsfase

De keuze voor een verbonden partij (m.u.v. wettelijk bepaalde) wordt gemaakt omdat dezelfde activiteiten kunnen worden uitgevoerd met meer efficiency, kwaliteit of continuïteit. Daarnaast zijn er verbonden partijen die wettelijk verplicht zijn.

In de Gemeentewet en de Wet gemeenschappelijke regelingen, is vastgelegd dat wanneer het college een gemeenschappelijke regeling wil oprichten (meestal gaat het namelijk om het uitbesteden van collegetaken en –bevoegdheden), de raad toestemming moet geven. Aan die formele toestemming gaat een stap vooraf, namelijk de gelegenheid van het indienen van een zienswijze door de raad op het ontwerp van de gemeenschappelijke regeling. De raad kan de toestemming alleen weigeren wegens strijd met het recht of met het algemeen belang. Als het gaat om een privaatrechtelijke verbonden partij, bijvoorbeeld een vennootschap, vereniging, coöperatie of stichting, wordt de raad in de gelegenheid gesteld zijn wensen en bedenkingen kenbaar te maken.

In bijlage I is een opsomming gegeven van relevante wet- en regelgeving die een rol spelen bij (het oprichten van) verbonden partijen.

Figuur 1 bron: vng notitie handreiking verzelfstandiging en samenwerking decentrale overheden

Afwegingskader
Bij het aangaan van nieuwe verbonden partijen is het belangrijk om hiervoor een afwegingskader te hebben. Dit afwegingskader kan gezien worden als een beleidslijn, die wordt gebruik bij de vraag of de gemeente al dan niet overgaat tot oprichting van, of deelname in, een verbonden partij. Het te gebruiken afwegingskader is vastgelegd in bijlage II. Deelname aan een verbonden partij vindt alleen plaats als dat noodzakelijk is voor het algemeen belang. Het uitgangspunt is dat er bewust en gemotiveerd wordt gekozen voor de verbonden partij. Het afwegingskader wordt door het college schriftelijk vastgelegd en wordt voorgelegd als informatievoorziening. De raad heeft daarmee informatie en handvatten om een oordeel te kunnen vormen.

Oprichtings- en besluitvormingsproces
De fase van de totstandkoming is voor de gemeenteraad van groot belang. Op het moment dat het college de raad vraagt om wensen en bedenkingen of zienswijzen kenbaar te maken kan de gemeenteraad sturen op de kaders die worden vastgelegd voor een verbonden partij en daarmee ook toezien op de wijze waarop informatie voor de raden beschikbaar komt.

Daarom gelden bij het oprichten van of deelnemen aan een nieuwe verbonden partij de volgende uitgangspunten:
- Het college betrekt de raad vroegtijdig bij het proces rondom oprichting van een verbonden partij. Dit begint al op het moment dat de vraag speelt of het college een nieuwe verbonden partij aangaat. Het al dan niet instellen van een adviescommissie van raadsleden in geval van de oprichting van een GR is hier onderdeel van.
- Het college neemt een collegebesluit met een voorstel tot deelname aan een verbonden partij op basis van het afwegingskader, waarin de verschillende stappen in de afwegingen helder moeten zijn.
- In het raadsvoorstel dat hiervoor wordt opgesteld wordt een toelichting gegeven op de wijze waarop de governance op basis van sturing, beheersing, verantwoorden en toezicht ingericht wordt.

Risico's bij een verbonden partij
Er is een aantal redenen om een verbonden partij aan te gaan bijvoorbeeld: efficiency, kennisvoordeel, katalysatorfunctie, risicospreiding, vermindering kwetsbaarheid, krachtenbundeling.

Naast voordelen zijn er ook risico's:
- Bestuurlijk risico - verantwoordelijkheid voor uitvoering maar minder invloed op de wijze waarop het wordt uitgevoerd en informatievoorziening en beïnvloedingsmogelijkheden zijn minder
- Financieel risico - Financiële tekorten van de verbonden partij komen ten laste van de gemeente
- Professionele risico's - voldoende eigen expertise om het opdrachtgeverschap in te vullen en prestatie te beoordelen
- Rolvermengingsrisico - gemeente als eigenaar/bestuurder heeft soms andere belangen dan gemeente als opdrachtgever/klant

Bij de oprichting van een verbonden partij moet een beoordeling van deze risico's gedaan worden.

Governance

Voor de gemeente is de governance rondom verbonden partijen cruciaal. Hiermee kan de gemeente sturen op risico's. Onder governance (goed bestuur en goed toezicht) wordt verstaan: *het geheel van instrumenten dat ervoor moet zorgen dat de gemeente voldoende grip houdt op het functioneren van de verbonden partij.*

Er kan niet besloten worden tot het aangaan van een verbonden partij zonder dat hierbij ook duidelijk aan gegeven is hoe de governance eruit ziet. Het aangaan van een verbonden partij leidt tot een verandering van taken en verantwoordelijkheden binnen de gemeente. Het op afstand zetten van gemeentelijke uitvoerende taken brengt kansen en risico's met zich mee. De raad komt als controleur van het college vaak meer op afstand. Het college kan niet meer direct ingrijpen bij de uitvoering van de taak. De rol van de ambtelijke organisatie verandert ook. Zij wordt opdrachtgever in plaats van uitvoerder.

Het is zaak deze risico's goed te beheersen. Verrassingen op het gebied van de organisatie, realisatie van beleidsdoelstellingen, op (bestuurlijk-)juridisch gebied, op het gebied van de integriteit en financiële en fiscale risico's moeten worden beperkt. Het is daarom van belang om bij de oprichting afspraken vast te leggen over:

- **Sturing** - vooraf duidelijke vastgelegde afspraken over prestaties en budgetten
- **Beheersing** - maatregelen en procedures om bijsturing mogelijk te maken, inclusief risicomanagement
- **Verantwoording** - inzicht in rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid en afspraken hoe wordt omgegaan bij afwijking hiervan
- **Toezicht houden** - invulling van diverse functies als AB, DB, Rvt, RvC, AVA

De kwaliteit van de governance gaat vooral ook om de onderlinge samenhang van deze instrumenten. Het is belangrijk om bij de oprichting van een verbonden partij deze vier instrumenten in te richten. Veelal heeft dit zijn plek in statuten, GR regeling, contracten, dienstverleningsovereenkomsten.

Aanvullende kaders privaatrechtelijke verbonden partij; integriteit en publiekbelang.
Het publiek belang dat de gemeente voor ogen heeft, dient zoveel mogelijk in de statuten van de privaatrechtelijke organisatie te worden vastgelegd. Het college ziet erop toe dat het publiek belang in de statuten wordt opgenomen en toetst periodiek (als onderdeel van de evaluatie, paragraaf 4.3) of het publieke belang nog steeds een deelneming in de rechtspersoon rechtvaardigt. Indien het doel is bereikt of beter op andere wijze kan worden bereikt, dient de deelneming te worden beëindigd (ontbinding rechtspersoon, overdragen aandelen of beëindigen lidmaatschap). Deelneming is tenslotte een instrument om een doel te bereiken.

Het college beoordeelt of deelname in (het bestuur van) een privaatrechtelijke partij voldoet aan de kaders van bestuurlijke integriteit. Integriteit wordt als begrip mede ingevuld door objectiviteit en transparantie in gedrag en besluitvorming. Dus rechtmatig handelen, WNT is van toepassing, algemene beginselen behoorlijk bestuur, wet- en regelgeving en transparantie. (Informatie in principe openbaar toegankelijk is, tenzij het bedrijfsbelang zich daartegen verzet.)

4.2 Fase 2: Uitvoeringsfase

Het op afstand zetten van gemeentelijke uitvoerende taken brengt kansen en risico's met zich mee. In de oprichtingsfase zijn daarom kaders vastgelegd over de sturing, beheersing, verantwoording en het toezicht op verbonden partijen. Zie paragraaf 4.1 Oprichtingsfase.

4.2.1 Sturing, beheersing, verantwoording en toezicht van verbonden partijen in uitvoeringsfase

De wijze waarop het college tijdens de uitvoeringsfase invulling geeft aan de gestelde (oprichtings) kaders legt het college in deze nota vast. Dit betekent dat intern vastgelegd moet worden welke processen en taken en verantwoordelijkheden gelden.

Hoewel de verbonden partijen over de portefeuilles zijn verdeeld, blijft het college als collectief verantwoordelijk voor alle verbonden partijen voor zowel de opdrachtgevers rol als de eigenaarsrol.

4.2.1.1 Verhouding en functiescheiding binnen het college

Een van de belangrijkste risico's van een verbonden partij ontstaat door de zo genoemde "dubbele petten" problematiek. Als de eigenaars- en opdrachtgeversbelangen niet parallel lopen dan kan dat problemen opleveren, vooral als de rollen van eigenaar/opdrachtgever en bestuurder in één persoon, meestal de wethouder, verenigd zijn. Om deze problematiek te beperken is het college verantwoordelijk voor duidelijke functiescheiding van deze twee rollen.

Het beleidsinhoudelijke collegelid is primair verantwoordelijk voor de inhoudelijke en beleidsbepalende kant van de verbonden partij en bewaakt het publiek belang en de realisatie van de gemeentelijke

doelstellingen. De portefeuillehouder Financiën bewaakt de eigenaarsrol en de toezichthouders- aandeelhouders rol. Als de portefeuillehouder Financiën zelf de eigenaarsrol in een verbonden partij heeft, neemt diens vaste vervanger de rol van opdrachtgever op zich.

Naast deze bestuurlijke rolverdeling bij specifieke verbonden partijen, is de wethouder Financiën belast met de coördinatie van het thema verbonden partijen binnen de gemeente en ziet toe op de kwaliteit van de paragraaf Verbonden Partijen in de P&C documenten.

4.2.1.2 Agenda en voorgenomen besluiten en mandaten in college

De agenda's van een verbonden partij worden voorafgaand aan de vergadering geagendeerd in het college. Deze agenda en specifiek de besluitpunten worden geagendeerd inclusief een annotatie.

Het college bepaalt hoe er over de geagendeerde besluitpunten moet worden gestemd, en de afgevaardigde portefeuillehouder stemt in de vergadering zoals het college heeft besloten. Als de portefeuillehouder tijdens de vergadering besluiten moet kunnen nemen, moet het college hiervoor mandaat geven. Dit kan ook een beperkt (binnen bepaalde kaders) mandaat zijn.

Bij privaatrechtelijke verbonden partijen moet er een volmacht worden afgegeven aan de betreffende wethouder die de gemeente vertegenwoordigt in de leden- of aandeelhoudersvergadering. Ingevolge artikel 171 Gemeentewet vertegenwoordigt de burgemeester de gemeente. De burgemeester dient deze volmacht per vergadering af te geven en niet voor een gehele bestuursperiode om zo de beide rollen als eigenaar en opdrachtgever in het college te kunnen borgen.

De bestuurlijke vertegenwoordiger geeft in de eerstvolgende vergadering van het college een mondelinge terugkoppeling van hetgeen is besloten.

4.2.1.3 Integrale advisering

Binnen de gemeentelijke organisatie moet op bestuurlijk niveau uiteindelijk een afweging wordt gemaakt tussen het opdrachtgevers- en eigenaarsbelang. Hiervoor dient ambtelijk integraal te worden geadviseerd vanuit beide belangen. Alleen binnen het gezonde spanningsveld tussen het eigenaars- en opdrachtgeversbelang kan de integrale advisering ontstaan die nodig is om op bestuurlijk niveau tot een goede belangenafweging te komen en goed risicomanagement toe te passen op een verbonden partij.

4.2.2 Informatie

Publiekrechtelijke verbonden partijen hebben nagenoeg dezelfde rapportage cyclus als gemeenten. Bij private partijen is dit anders. Het is daarom belangrijk om bij de oprichting van private partijen de afspraken over informatievoorziening vooraf vast te leggen.

Voor een GR is deze vastgelegd in de Wgr. Daarom krijgen raden in een kort tijdsbestek ontwerpbegrotingen en jaarverslagen van diverse verbonden partijen. De gemeenteraad kan in de meeste gevallen een zienswijze indienen. Het college ondersteunt de raad bij het indienen van de zienswijze. Op basis van BBV-voorwaarden worden verbonden partijen jaarlijks gerapporteerd via de paragraaf verbonden partijen. Op basis van de Wgr hebben GR-en zelf een actieve informatieplichten dienen zij te voldoen aan het openbaar maken van stukken conform de WOO (Wet open overheid).

4.2.3 Samenwerken

Op besluiten die in een verbonden partij worden genomen heeft de gemeente altijd maar deels invloed. Er zitten ook andere partijen in een verbonden partij die andere wensen kunnen hebben dan de gemeente. In bestuurlijke onderhandelingen kan het daarom voorkomen dat besluiten net wel of net niet binnen het mandaat of grenzen vallen dat de wethouder heeft meegekregen van het college. Bestuurders hebben daarom de mogelijkheid om bij moeilijke besluiten te stemmen onder voorbehoud van goedkeuring van zijn/haar college.

Grip houden op een verbonden partij en sturen op risico's is lastig omdat verbonden partijen meerdere deelnemers hebben. Daarom trekken we waar mogelijk op met andere Friese gemeenten om de grip op verbonden partijen te vergroten en gezamenlijk sturing vorm te geven. We nemen hierin een actieve houding in door waar mogelijk samen met andere gemeente risicoanalyses te maken en sturingsafspraken af te stemmen.

4.2.4 Deelname in dagelijks besturen/directie van een verbonden partij

Soms wordt een wethouder vanuit het AB of de ALV benoemd tot dagelijks bestuurder van een verbonden partij. Deze rol vervult de wethouder niet vanuit zijn bestuurlijk mandaat. Hij heeft daarmee als DB-lid een andere rol en verantwoordelijkheid dan als AB-lid. In de praktijk kan dit complex zijn. Bijvoorbeeld wanneer een wethouder als DB-lid instemt met iets waar hij, vanuit het collegestandpunt in het AB tegen

moet stemmen. Het is voor een DB-lid belangrijk om dit vooraf scherp te hebben en als college gezamenlijk hier alert op te zijn.

Advisering van een lid in het dagelijks bestuur van een gemeenschappelijke regeling ligt bij de adviseurs van de gemeenschappelijke regeling zelf.

Daarnaast heeft een DB-lid een verantwoordelijkheid als het gaat om het functioneren van de verbonden partij. Zo legt het DB een rechtmatigheidsverantwoording af aan het AB, is het DB verantwoordelijk voor het voldoen aan diverse wet- en regelgeving als bijvoorbeeld de AVG en de Woo.

4.2.5 Rechtmatigheidsverantwoording

Publiekrechtelijke verbonden partijen hebben met betrekking tot rechtmatigheid een eigen verantwoordingsplicht. Bij gemeenschappelijke regelingen is de rechtmatigheids-verantwoording onderdeel van de jaarrekening. Het kan voorkomen dat de rechtmatigheids-verantwoording van de gemeente wordt beïnvloed door het niet rechtmatig handelen van een verbonden partij. In dat geval neemt de gemeente passende maatregelen zodat voorkomen wordt dat eventueel niet-rechtmatig handelen de gemeentelijke rechtmatigheid beïnvloedt.

4.3 Fase 3: Evaluatie- en heroverwegingsfase

Relaties met een verbonden partij worden vaak aangegaan voor onbepaalde tijd. In de loop van de jaren veranderen doelstellingen, prioriteiten en bestaat een risico dat er werkende weg anders wordt gehandeld dan oorspronkelijk de bedoeling was. En er zijn mogelijk veranderingen die een heroverweging vragen van de aangegane relatie met een verbonden partij. Jaarlijks, bij het jaarverslag en de begroting, wordt stil gestaan bij ontwikkelingen rondom de verbonden partij en de mate waarin deelname in de verbonden partij bijdraagt aan de beleidsdoelen van de gemeente. Als er onvoldoende sprake is van meerwaarde, kan worden overwogen om uit de verbonden partij te stappen of deze op te heffen. Bij een voornemen tot beëindiging van deelname aan een verbonden partij wordt de raad hierover tijdig geïnformeerd. Uiteindelijke besluitvorming hierover ligt ook bij de raad.

Daarnaast wordt de Nota verbonden partijen een keer per vier jaar door de raad geactualiseerd.

In het tweede jaar na oprichting vindt een evaluatie plaats om te kijken of aanpassing nodig is in opdracht of governance. Dit is van belang omdat beoordeeld kan worden of gewenste werkwijze past binnen de gemaakte afspraken over governance (sturing/ beheersing/ verantwoording/ toezicht) en de opdracht helder is geformuleerd.

Er kunnen diverse veranderingen zijn die (tussentijds) een heroverweging vragen. Een actieve heroverweging vindt plaats wanneer:

- de doelstellingen van een verbonden partij wijzigen;
- er sprake is van een fusie of integratie van betrokken partijen (dit heeft bijvoorbeeld invloed op sturing en beheersing);
- één van de deelnemende partijen uittreedt;
- de doelstellingen van de gemeente wijzigen, waardoor de verbonden partij niet langer of minder bijdraagt aan het realiseren van de doelstellingen;
- Uit de jaarlijkse risicoanalyse blijkt dat er sprake is van een significante toename van het risico van de verbonden partij.

4.3.1 Beëindiging verbonden partij

Uit de evaluatie of door tussentijdse veranderingen kan besloten worden tot het beëindigen van een verbonden partij. Het beëindigen van deelname aan een verbonden partij verdient een zorgvuldige voorbereiding. De beëindiging kan financiële consequenties hebben. Ook moet helder zijn of en hoe de opdracht die er lag, op een andere manier moet worden voortgezet.

Beëindiging gemeenschappelijke regeling

In de GR bepalingen zijn bepalingen opgenomen over wijziging van, opheffing van, toetreding tot en uittreding uit de regeling. Het ontwerp van een regeling, evenals wijzigingen, opheffing (meest vergaande vorm van wijziging), en toe- en uittreding wordt via een zienswijze procedure voorgelegd aan de raden.

Beëindiging private verbonden partij

Het college beëindigt de relatie met een private verbonden partij niet eerder dan nadat de gemeenteraad zijn wensen en bedenkingen kenbaar heeft gemaakt. Na ontvangst van de reactie van de gemeenteraad neemt het college een besluit tot beëindiging van de relatie met inachtneming van de eventueel geldende afspraken binnen de verbonden partij (statuten, dienstverleningsovereenkomst).

5. Verbonden partijen in de gemeente

In bijlage VI is een gedetailleerd overzicht opgenomen van de bestaande verbonden partijen van de gemeente. Per verbonden partij is aangegeven wanneer het evaluatie moment plaatsvindt.

Bijlagen

I. Relevante wet- en regelgeving
II. Afwegingskader; of, hoe, vorm
III. Bij wet vastgelegde kaders over verantwoording
IV. Checklijst verbonden partijen
V. Instrumenten van de raad bij verbonden partijen
VI. Lijst verbonden partijen

Bijlage I Relevante wet- en regelgeving januari 2026

Bij verbonden partijen moeten we rekening houden met een juridisch kader. Dit kader bestaat o.a. uit de Gemeentewet, het BBV en de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr), Wet Open Overheid (WOO), Wet Markt en Overheid, eisen digitale toegankelijkheid, Wet bestuur en toezicht rechtspersonen.

Gemeentewet
Grondregel van de Gemeentewet is dat de gemeente publieke taken zelf uitvoert. Het tweede lid van artikel 160 Gemeentewet geeft aan dat private rechtsvormen slechts toelaatbaar zijn 'indien dat in het bijzonder aangewezen moet worden geacht voor de behartiging van het daarmee te dienen openbaar belang. Het besluit tot oprichting (deelneming) of wijziging wordt niet genomen dan nadat de raad een ontwerp-besluit is toegezonden en in de gelegenheid is gesteld zijn wensen en bedenkingen ter kennis van het college te brengen'. Dit artikel geldt zowel voor het verzelfstandigen van al bestaande taken als voor het aangaan van nieuwe taken.

Besluit begroting en verantwoording (BBV)
In het BBV is bepaald dat in de begroting in een afzonderlijke paragraaf de beleidslijnen worden vastgelegd met betrekking tot verbonden partijen. In deze paragraaf (art. 15 BBV) hoort ten minste:
a. de visie op en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen;
b. de lijst van verbonden partijen, die wordt onderverdeeld in:
    1. gemeenschappelijke regelingen;
    2. vennootschappen en coöperaties
    3. stichtingen en verenigingen, en
    4. overige verbonden partijen;

c. de lijst van verbonden partijen.

In de lijst van de verbonden partijen wordt ten minste de volgende informatie opgenomen:
a. de wijze waarop de gemeente een belang heeft in de verbonden partij en het openbaar belang dat ermee gediend wordt;
b. het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar;
c. de verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar;
d. de verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar
e. de eventuele risico's, als bedoeld in artikel 11 BBV lid 1 onderdeel b, van de verbonden partij voor de financiële positie van de gemeente.

Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr)
Een belangrijk juridisch kader voor samenwerking tussen bestuursorganen van gemeenten is de Wgr.

Bij gemeenschappelijke regelingen gaat het vaak om primaire gemeentelijke taken met een uitvoerend karakter. Intergemeentelijke samenwerking op basis van de Wgr is een vorm van verlengd lokaal bestuur, waarbij (in de meeste gevallen) de vrijwilligheid van de samenwerking voorop staat. De verantwoordingsrelatie tussen de gemeente en het bestuur van de GR, de politieke controle (informatieplicht van een lid van het algemeen bestuur ten opzichte van de raad en van het bestuur als geheel ten opzichte van de raad) en de financiële controle is hierin ook geregeld.

Lokale raden hebben op grond van de Wgr mogelijkheden om hun controlerende rol uit te oefenen. Raden kunnen bij de oprichting of aanpassing van een gemeenschappelijke regeling voorwaarden gestellen die betrekking hebben op bijvoorbeeld:
– de bevoegdheid van de raden om een gemeenschappelijke adviescommissie in te stellen
– verplichte afspraken over evaluatie opnemen
– verplichting om betere afspraken te maken over (financiële) gevolgen bij uittreding en opheffing.
– extra controlebevoegdheden als bijvoorbeeld een enquête over het functioneren van de GR
– een zienswijze procedure voor besluiten (welke besluiten vooraf een zienswijzeprocedure vragen van de raden)
– wijze van actieve informatieverschaffing (bepaling op welke wijze het bestuur van de GR actief informatie gaat verschaffen aan de raden)

De Wgr schrijft bij de gemeenschappelijke openbare lichamen, gemeenschappelijke organen en bedrijfsvoeringsorganisaties verplicht een begroting en jaarrekening voor. Op grond van art. 34b en art. 35 lid 1 van de Wgr zendt het dagelijks bestuur van genoemde organisaties de volgende stukken aan de raden van de deelnemende gemeenten:

- vóór 30 april van het jaar voorafgaande aan dat waarvoor de begroting dient, de algemene financiële en beleidsmatige kaders en de voorlopige jaarrekening (de kadernota)
- 12 weken voordat deze aan het algemeen bestuur wordt aangeboden, onderscheidenlijk 12 weken voordat deze door het bestuur wordt vastgesteld, de ontwerpbegroting.

De Wgr stelt ook verplicht dat het bestuur van het openbaar lichaam, de bedrijfsvoerings-organisatie of het gemeenschappelijk orgaan, de raden van de deelnemende gemeenten in de gelegenheid stellen een zienswijze naar voren te brengen op ontwerpbegrotingen. De Wgr verplicht het bestuur van de gemeenschappelijke regeling bovendien om een gemotiveerd oordeel te geven over de ingebrachte zienswijzen en de aangesloten gemeenteraden daarvan in kennis te stellen. Dat moet gebeuren voor het bestuur een besluit neemt over het onderwerp waarover de zienswijze is gegeven.

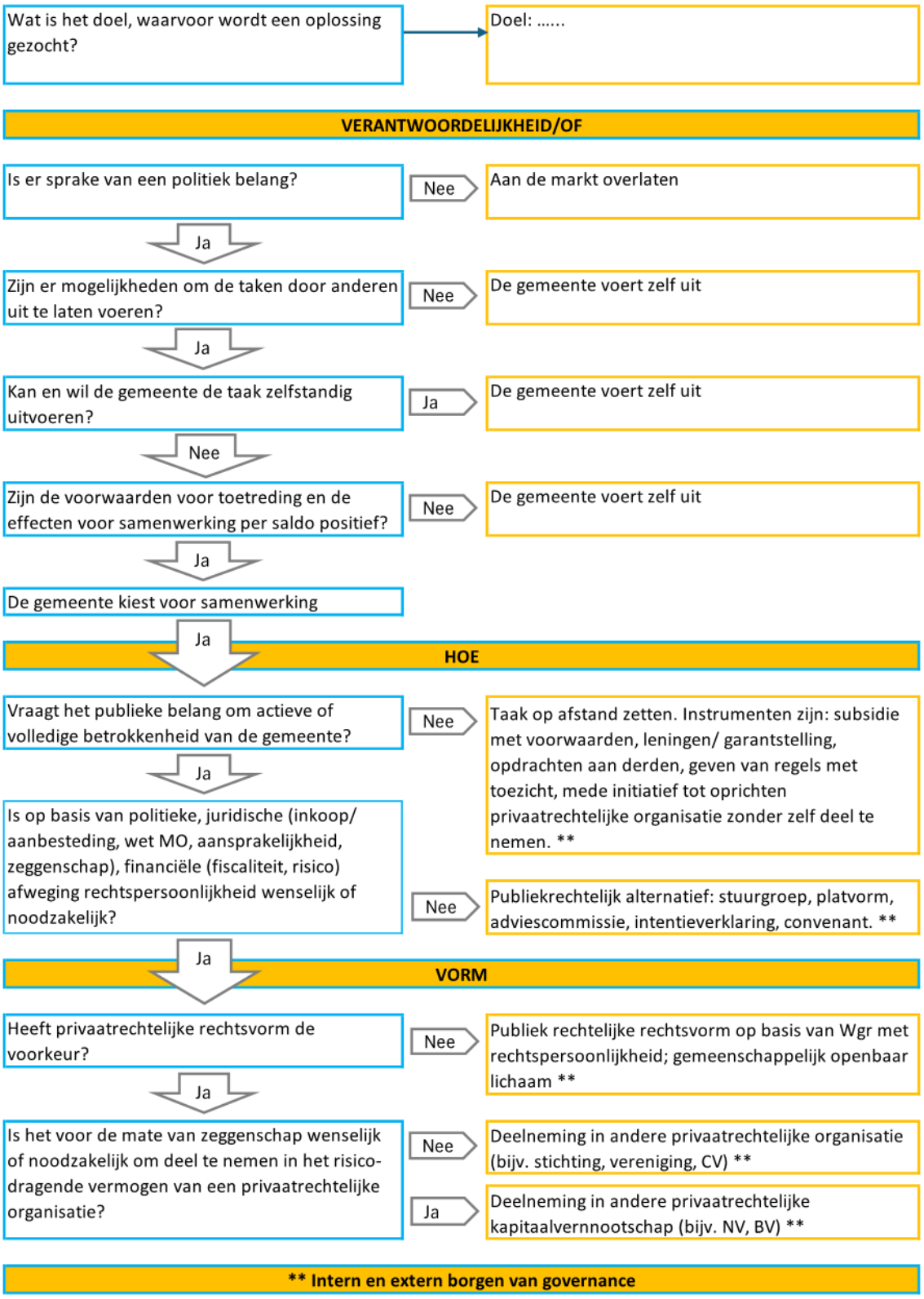
Wet Open Overheid
Daarnaast scherpt de Wet Open Overheid (Woo) ook voor een GR de openbaarheid van informatie aan. De fasering van deze openbaarheidsvereisten wordt de komende tijd nader vastgelegd. In ieder geval vergaderstukken en verslagen van bijvoorbeeld het algemeen bestuur van het openbaar lichaam, van het bestuur van de bedrijfsvoeringsorganisatie en van het gemeenschappelijk orgaan dienen actief openbaar te worden gemaakt. Dat geldt ook voor de besluitenlijsten en agenda's van het dagelijks bestuur van het openbaar lichaam.

Wet Markt en Overheid
De Wet Markt en Overheid geeft gedragsregels voor overheden en overheidsbedrijven die marktactiviteiten ondernemen. Gemeenten, provincies en waterschappen moeten zich in principe houden aan de regels vastgelegd in de Wet Markt en Overheid (Wet M&O). Deze wet is echter niet van toepassing op economische activiteiten die plaatsvinden in het algemeen belang. Decentrale overheden kunnen onder voorwaarden voor dergelijke activiteiten een algemeen belang besluit nemen. In de meeste gevallen moet een DAEB (Diensten van Algemeen Economisch Belang) besluit voor zienswijzen worden voorgelegd aan de raden.

Digitale toegankelijkheid
Alle overheidsinstanties, publiekrechtelijke instellingen en samenwerkingsverbanden hiervan dienen te voldoen aan toegankelijkheidseisen aan websites en mobiele apps. Hierover moet verantwoording worden afgelegd in een toegankelijkheidsverklaring. Deze wettelijke eis geldt ook voor de verbonden partijen.

Wet Bestuur en Toezicht rechtspersonen
De Wet Bestuur en Toezicht rechtspersonen regelt bepalingen in het burgerlijk wetboek over de inrichting van bestuur en toezicht van o.a. verenigingen, stichtingen en vennootschappen.

Bijlage II Afwegingskader

In het afwegingskader zijn drie elementen van belang:

1. Wel of niet samenwerken.
Hierbij zijn een aantal zaken van belang:

a. Is er sprake van publiek belang?
Uitgangspunt is dat de gemeente alleen deelneemt in een derde partij (verbonden partij) als daarmee een publiek belang wordt gediend.

Wanneer het gemeentebestuur van oordeel is dat er géén sprake is van een publiek belang, zou de gemeente dit aan de markt of aan andere overheden over moeten laten. Als de gemeente wel een rol heeft, volgt de vraag in welke mate en vorm de gemeente betrokken moet zijn.

b. Zelfstandige uitvoering is noodzakelijk, efficiënt of effectief?
Volledige gemeentelijke betrokkenheid kan bijvoorbeeld voortkomen uit:
- een wettelijke verplichting om een taak binnen de gemeente dan wel onder volledige gemeentelijke verantwoordelijkheid uit te voeren. Een voorbeeld is het sluiten van huwelijken door de Burgerlijke stand en het uitvoeren van de sociale wetgeving door de Sociale Dienst.
- het uitvoeren van een bepaalde taak wordt als te strategisch voor de gemeente gezien om extern uit te voeren.
- door de hoge risico's en onzekerheden met betrekking tot de uit te voeren taak is het uitbesteden van een dergelijke taak niet mogelijk of alleen tegen zeer hoge kosten.

c. Zijn er voldoende voordelen om een (nieuwe) relatie met een verbonden partij aan te gaan?
Bij taken waarbij sprake is van een publiek belang, maar tegelijkertijd niet kan worden volstaan met een rol als facilitator, subsidieverstrekker of opdrachtgever, kan worden overwogen om de taak onder te brengen bij een verbonden partij.

De gemeente heeft over het algemeen vier motieven om een relatie met een (nieuwe) verbonden partij aan te gaan:
- efficiencyvoordeel: Bijvoorbeeld samen met andere gemeenten een sociale werkplaats exploiteren of samen de afvalinzameling organiseren.
- kennisvoordeel: De gemeente kan gebruik maken van private kennis en expertise die ze zelf niet in huis heeft. Bij gebiedsontwikkeling is dit bijvoorbeeld kennis van civiele techniek, de markt en kennis van grond-/bouwexploitaties.
- katalysatorfunctie: De gemeente brengt samen met semipublieke en private organisaties activiteiten op gang die zonder de initiërende rol van de gemeente niet of moeilijker van de grond zouden komen. Na verloop van tijd kan de gemeente haar deelname eventueel beëindigen.
- risicospreiding: Het delen van financiële risico's met andere partijen.

Wanneer de bovenstaande voordelen zich niet voordoen, kan de gemeenten de taken het beste intern uit blijven voeren. Blijkt dat het aangaan van een nieuwe verbonden partij wel voordelen met zich meebrengt, dan kan worden overwogen om een nieuwe verbonden partij aan te gaan. Pas daarna speelt de vraag in welke organisatievorm dit het beste past.

2. Hoe wil de gemeente samenwerken
De gemeente kan overwegen om een entiteit op te richten of om te kiezen voor een andere vorm. Bijvoorbeeld als facilitator, subsidieverstrekker of opdrachtgever; mensen nemen steeds vaker zelf het voortouw om iets te bereiken voor de samenleving en gemeenten staan samen met partners aan de lat om maatschappelijke doelstellingen te bereiken.

Gemeenten hebben een meer faciliterende rol. In dat geval kan het publieke belang in veel gevallen het beste met de gemeente als subsidieverstrekker of als opdrachtgever behartigd worden. Van belang is hierbij dat de gemeente voldoende invloed heeft om de door haar gewenste publieke taak op de door haar gewenste condities (prijs, kwaliteit) uitgevoerd te krijgen en langs deze weg controle uit te oefenen.

3. Organisatievorm
Als de gemeente kiest voor het oprichten van een entiteit moet afgewogen worden wat de gewenste organisatievorm is. Is dit publiekrechtelijk, is dit privaatrechtelijk. En welke variant daarbinnen.

Bij het bepalen van de organisatievorm van de verbonden partij zijn een aantal zaken van belang:
- welke taken en verantwoordelijkheden wil de gemeente en de andere partijen.
- welke bestuurlijke afstand van college/raden is gewenst.
- zijn er marktpartijen betrokken
- wie heeft welke opdracht en wat betekent dit voor juridische en financiële kaders zoals: BTW, aanbesteding, wet Markt en overheid et cetera.
- wat vraagt het intern om het opdrachtgeverschap maar ook het toezicht goed te kunnen uitvoeren. Formatief bv.

Om te kunnen bepalen wat de gewenste vorm is, moet het dus helder zijn wat de consequenties zijn die hieruit volgen. Het gaat hierbij om criteria als inkoop en aanbesteding, wet Markt en overheid, staatssteun, fiscaliteit, mandaten en bevoegdheden et cetera.

Wanneer een keus wordt voorgelegd over de vorm dient deze voorzien te zijn van een heldere analyse op bovenstaande criteria.

Bijlage III Bij wet vastgelegde kaders over verantwoording

Hieronder in een overzicht de wijze waarop verantwoording wordt afgelegd:

Gemeenschappelijk openbaar lichaam:
- Het AB legt aan niemand verantwoording af (art. 12 lid 2 Wgr).
- Lid AB legt aan eigen college verantwoording af over eigen handelen (art. 18 jo. art. 16 lid 1 en 2 Wgr).
- Lid AB legt aan eigen raad verantwoording af over eigen handelen (art. 19 lid 1 jo. art. 16 lid 1 en 2 Wgr).
- College en zijn leden leggen verantwoording af aan de raad over wat college heeft gedaan ("collegiale verantwoordelijkheid", art. 169 Gemeentewet).

Vereniging/ Coöperatie
- ALV legt aan niemand verantwoording af.
- College en zijn leden leggen verantwoording af aan de raad over wat college heeft gedaan, inclusief beslissen tot hoe te stemmen in algemene vergadering ("collegiale verantwoordelijkheid", art. 169 Gemeentewet).
- Burgemeester legt verantwoording af over vertegenwoordiging in de algemene vergadering (art. 180 Gemeentewet)

Vennootschap
- Aandeelhoudersvergadering legt aan niemand verantwoording af.
- College en zijn leden leggen verantwoording af aan de raad over wat college heeft gedaan, inclusief beslissen tot hoe te stemmen in algemene vergadering ("collegiale verantwoordelijkheid", art. 169 Gemeentewet).
- Burgemeester legt verantwoording af over vertegenwoordiging in de algemene vergadering (art. 180 Gemeentewet).

Bijlage IV Checklijst verbonden partijen

A. **Governance & sturing**
1. Is duidelijk wel publiek belang met deze verbonden partij wordt gediend?
2. Is de gemeentelijke rol helder: opdrachtgever, deelnemer of aandeelhouder?
3. Is de governance (bestuur, toezicht, stemverhoudingen) passend bij het risico?
4. Heeft de gemeente voldoende informatie- en beïnvloedingsrechten?
5. Functioneert het bestuur/toezicht aantoonbaar (evaluaties, onafhankelijkheid)?

B. **Doelstellingen & prestaties**
6. Zijn er concrete, meetbare doelstellingen afgesproken?
7. Wordt periodiek gerapporteerd over prestaties en maatschappelijke effecten?
8. Sluiten deze doelstellingen aan bij gemeentelijk beleid?

C. **Financiën & rechtmatigheid**
9. Is de financiële bijdrage van de gemeente inzichtelijk en begrensd?
10. Zijn risico's (weerstandsvermogen, garanties, leningen) expliciet benoemd?
11. Is er een actuele begroting, jaarrekening en accountantsverklaring?
12. Worden afwijkingen tijdig gemeld en toegelicht?
13. Is sprake van structurele tekorten of onverwachte bijsturingsverzoeken?

D. **Risicomanagement & continuïteit**
14. Heeft de verbonden partij een eigen risicoprofiel en risicobeheersing?
15. Sluiten die risico's aan bij het gemeentelijk risico gestuurd werken?
16. Zijn er afhankelijkheden (personeel, ICT, contracten) die kwetsbaar zijn?
17. Is er zicht op lange termijn ontwikkelingen (wetgeving, markt, demografie)?

E. **Informatievoorziening & transparantie**
18. Ontvangt de gemeente tijdig, volledig en betrouwbaar informatie?
19. Is de informatie geschikt voor raadsverantwoording?
20. Is de paragraaf verbonden partijen in de begroting/jaarrekening actueel?
21. Worden besluiten en risico's actief gedeeld met de raad?

Bijlage V Instrumenten raad bij verbonden partijen

De instrumenten waarover de raad beschikt, zijn onder te verdelen in de volgende categorieën:
1. Informatie
2. Verantwoording
3. Sturing

Ad 1. Informatierecht van de raad t.a.v. gemeenschappelijke regeling
Structurele informatie:
- *Voorlopig jaarverslag van het samenwerkingsverband*
- *Ontwerpbegroting van het samenwerkingsverband;*
- *Jaarverslag van het samenwerkingsverband;*
- *Jaarverslag/begroting gemeente (de paragraaf verbonden partijen);*
- *Reguliere periodieke verantwoordingsrapportage.*

Incidentele informatie:
- *Informatierecht t.a.v. het college;*
- *Informatierecht t.a.v. het lid van AB/DB;*
- *Informatierecht t.a.v. algemeen bestuur, dagelijks bestuur of directie;*
- *Rekenkamer(functie);*
- *Onderzoekscommissie.*

Ad 2. Verantwoording aan de raad
- *Verantwoording vragen aan college(leden);*
- *Verantwoording vragen aan lid Algemeen Bestuur GR.*

Ad 3. Sturing door de raad
- *Zienswijze procedure;*
- *Gemeentelijke begroting (de paragraaf verbonden partijen);*
- *Moties;*
- *Verordenende bevoegdheid;*
- *Beleidsregels;*
- *Ontslagrecht t.a.v. lid Algemeen Bestuur GR;*
- *Ontslagrecht t.a.v. de verantwoordelijke wethouder;*
- *Wijziging van de gemeenschappelijke regeling;*
- *Uittreding uit de gemeenschappelijke regeling (indien deze niet wettelijk verplicht is).*

Bijlage VI Lijst verbonden partijen

GR Achtkarspelen	Omschrijving
GR WM 8ktd	De Werkmaatschappij 8KTD is een samenwerkingsverband op basis van een gemeenschappelijke regeling tussen de gemeenten Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel. Per 1 januari 2025 is deze Werkmaatschappij omgezet uitsluitend voor ICT-dienstverlening, kortweg BVO-ICT.
FUMO (omgevingsdienst) Wettelijk	De Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO) is een gemeenschappelijke regeling van provincie, gemeenten en waterschap in Fryslân. De gemeente heeft een deel van haar milieutaken op het gebied van vergunningverlening en toezicht houden verplicht aan deze organisatie uitbesteed. Het betreft de uitvoering van wettelijke taken.
Veiligheidsregio Fryslân (VRF) Wettelijk	In de Veiligheidsregio Fryslân zijn de GGD Fryslân, de GHOR en Brandweer Fryslân ondergebracht. Het betreft grotendeels de uitvoering van wettelijke taken op het gebied van de volksgezondheid en infectieziekten bestrijding en gecoördineerde brandbestrijding die zijn ondergebracht in een gemeenschappelijke regeling.
Recreatieschap Marrekrite	Recreatieschap Marrekrite is opgericht om de toeristische basisinfrastructuur op water en land in Fryslân in stand te houden en verder te ontwikkelen.
Jobinder (vervoersbureau WMO en LLV)	Via het mobiliteitsbureau wordt in regionaal verband uitvoering gegeven aan gemeentelijke vervoerstaken; WMO-vervoer, leerlingen-, gymvervoer (via "Jobinder")
Hûs en Hiem (Welstandsadvisering)	Het voorzien van de gemeente in de welstandsadvisering als bedoeld in de Woningwet en advisering over toepassing van de Monumentenwet en de Monumentenverordening
Sociale Werkvoorziening Fryslân	Een lichte GR voor Uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening en werkgeverschap van de medewerkers die bij Caparis NV werkzaamheden verrichten.

NV/BV	Omschrijving
NV Fryslân Miljeu (Omrin)	NV Fryslân Miljeu is de entiteit binnen Omrin die zich bezighoudt met de inzameling van afval.
Afvalsturing Fryslân NV (Omrin)	Afvalsturing Friesland NV is actief binnen het Omrin concern in de gehele afvalketen van inzameling tot en met verwerking, inclusief advisering en afzet van deelstromen en het beheer van de openbare ruimte. Hierbij zijn duurzaamheid en zo laag mogelijke maatschappelijke kosten leidende principes.
BNG NV (bank Nederlandse gemeenten)	De BNG is een bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang en is een betrouwbare en solide dienstverlener. De deelname in het aandelenkapitaal zien wij als een duurzame belegging.
Stedin NV	De aandelen Stedin komen uit de verplichte splitsing van Eneco in een netwerkgroep (Stedin) en een energiebedrijf (Eneco). De visie van Stedin is het mogelijk maken van de energietransitie door voldoende transportcapaciteit voor elektriciteit en gas te beiden. De dividenduitkering kan met het aantrekken van nieuw vermogen wijzigen afhankelijk van het behalen van de nodige winst.

Stichtingen/Verenigingen/ Overig	Omschrijving
Stichtingen	
Stichting Maatschappelijke Ontwikkeling Achtkarspelen (MOA)	De gemeente heeft de wettelijke taak om inwoners te laten participeren naar vermogen op grond van de Wet sociale werkvoorziening, de Participatiewet en de Wet maatschappelijke ondersteuning. De gemeente Achtkarspelen beschikt hiervoor over een lokaal participatiebedrijf waarin inwoners activiteiten kunnen ontwikkelen die ze dichter bij de arbeidsmarkt brengen of lokaal van waarde laten zijn. De MOA bestaat uit twee bedrijfsonderdelen. De afdeling MOAi Wurk geeft vorm aan (arbeids)participatie en arbeidsmatige dag-

	besteding op grond van de Wmo. De afdeling MOAi Grien verricht groenwerkzaamheden voor de gemeente Achtkarspelen.
St. Sportcentrum 8kspelen	De gemeente heeft de exploitatie van het zwembad in eigen beheer genomen. De stichting is in liquidatie en wordt binnenkort opgeheven.
Stichting Roobol	Het Regionaal Orgaan Openbaar Basis Onderwijs Lauwersland verzorgt van het openbaar basisonderwijs zoals beschreven in artikel 46 van de Wet op het Primair Onderwijs in de gemeenten Achtkarspelen, Dantumadiel en Noardeast-Fryslân.
Verenigingen	**Omschrijving**
Vereniging Nederlandse Gemeenten	De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) is dé belangenorganisatie en het kennisplatform voor alle Nederlandse gemeenten. Het doel van de VNG is om de krachten van gemeenten te bundelen en gezamenlijk op te treden in het belang van de lokale overheid en haar inwoners. Dit doet de VNG door invloed uit te oefenen op landelijk niveau en de maatschappelijke opgaven centraal te stellen. Zo zorgt de VNG voor een sterke en toekomstbestendige lokale overheid.
Vereniging Friese Gemeenten	Het behartigen van de belangen van de leden (alle 18 Friese gemeenten); het verstrekken van advies aan de leden; het uitoefenen van een platformfunctie voor afstemming met en communicatie tussen de leden; het regelen van vertegenwoordiging voor en namens de leden. De VFG speelt hierin een coördinerende, faciliterende en verbindende rol.
Coöperatie	**Omschrijving**
OVEF (Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A)	OVEF (Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A.) is de eigen energieleverancier van de Friese gemeenten, de provincie en Wetterskip Fryslân via het zelfleveringsmodel. OVEF streeft ernaar om vraag en aanbod binnen de provinciale grenzen perfect op elkaar af te stemmen en zo een ideale duurzame energiemix te realiseren en overbelasting op het net te verminderen. Daarnaast beheert OVEF de openbare verlichting en de publieke laadpalen in Fryslân.
Overig	**Omschrijving**
Sociaal Domein Fryslân (centrumregeling)	In het samenwerkingsverband SDF gaat het om de uitvoering van de wettelijke taken op het gebied van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning, Jeugdwet en Participatiewet. Door voor samenwerking te kiezen wordt getracht om de (zorgvragende) inwoners van de provincie op de meest klantvriendelijke en efficiënte wijze te helpen. Friese gemeenten werken binnen het platform dat SDF biedt, samen aan provinciaal beleid voor een krachtig sociaal domein Fryslân. Door de samenwerking is het mogelijk om één uniforme beleidslijn, werkwijze en centrale inkoop te organiseren in het sociaal domein. De gemeente Leeuwarden is centrumgemeente en voert voor alle 18 Friese gemeenten de inkoop, de daarmee samenhangende beleidsvoorbereiding en het financieel beheer uit.